Staatsbosbeheer

Een gezond Grevelingenmeer

Positioneringsnotitie
Rondetafelgesprek Grevelingenmeer
Commissie Infrastructuur en Waterstaat
2 november 2026

Inleiding

Staatsbosbeheer is de grootste publieke natuurbeheerder van Nederland. De Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer maakt de organisatie een rechtspersoon met een wettelijke taak (RWT) en een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO), vallend binnen het domein van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. De kracht van Staatsbosbeheer ligt in de combinatie van deskundigheid, schaalgrootte en maatschappelijke betrokkenheid. Onze boswachters versterken met beheermaatregelen de biodiversiteit en veerkracht van essentiële ecosystemen. Staatsbosbeheer is eigenaar[1] en beheerder van een groot deel van de Grevelingen.

De toekomst van de Grevelingen staat steeds vaker centraal in het maatschappelijke en bestuurlijke debat. De aanhoudende problemen met de waterkwaliteit, waaronder zuurstofloosheid in de diepere delen van het meer, vragen om een structurele oplossing. Tegelijkertijd groeit in de Zuidwestelijke Delta de behoefte aan extra zoetwaterbeschikbaarheid als gevolg van klimaatverandering, toenemende droogte en verzilting. Hierdoor is naast herstel van getijdendynamiek en versterking van het zoute ecosysteem ook een toekomstscenario verkend waarin de Grevelingen wordt omgevormd tot een zoetwatermeer. Voor Staatsbosbeheer raakt deze laatste discussie aan de fundamentele vraag welke toekomst het beste aansluit bij een ecologisch gezonde, klimaatbestendige en veerkrachtige Zuidwestelijke Delta.

Onze visie

De Grevelingen is een voormalige zeearm gelegen tussen Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland. Het is sinds de afsluiting door de Deltawerken het grootste zoutwatermeer van Europa, vol internationaal waardevolle unieke natuur en vogelrijkdom. De Grevelingen is van uitzonderlijk belang voor viseten-de watervogels (knooppunt van internationale swim- en flyway). Het heldere water speelt hierin een belangrijke rol. De waterkwaliteit van de Grevelingen staat al jaren onder druk, dit blijkt uit diverse onderzoeken van Rijkswaterstaat en de Ecologische Autoriteit. Staatsbosbeheer ziet dat de huidige problemen niet worden veroorzaakt door het zoute karakter van de Grevelingen, maar door het verlies van natuurlijke dynamiek en verbindingen na de afsluiting van het ecologische systeem. Daarom ligt de structurele oplossing volgens Staatsbosbeheer in het herstel van natuurlijke processen en de verbetering van de wateruitwisseling en niet in een omschakeling naar een zoet watersysteem. Daarbij sluiten wij aan bij onze lange termijnvisie Zuidwestelijke Delta:

“Een delta waar de zee, rivieren én het land met elkaar dansen, waarbij soorten en hun leefomgeving kunnen meebewegen met het veranderende klimaat. Waar het ecosysteem robuust en veerkrachtig genoeg is om ruimte te geven aan menselijke wensen en behoeften voor alle generaties. Een delta waar een toekomst in zit.”

Staatsbosbeheer erkent de toenemende zoetwateropgave in de delta, maar is van mening dat deze opgave niet mag worden opgelost ten koste van unieke natuurwaarden in de Grevelingen. De Grevelingen vervult een essentiële functie binnen het netwerk van zoute deltawateren en biedt kansen voor herstel van natuurlijke processen die elders in de delta grotendeels verloren zijn gegaan. Daarnaast zal de Grevelingen nooit helemaal kunnen verzoeten (o.a door continue zoute kwel) en zal er altijd een grote zoute onderlaag aanwezig blijven. Dit levert een sterke gelaagdheid en grote onbalans in het ecologisch systeem op, wat onder invloed van klimaatverandering zal verergeren. Dit levert een Grevelingen met een slechte ecologische kwaliteit op, met relatief algemenere zoetwaternatuur. Verzoeting zou betekenen dat bestaande instandhoudingsdoelen grotendeels niet meer haalbaar zijn en belangrijke internationale natuurwaarden verloren gaan.

Een zoete Grevelingen vraagt om veel aanvoer van rivierwater uit de Rijn en Maas voor de Zuidwestelijke Delta. Deze zoetwatervraag kan daardoor de (ecologische) kwaliteit van zowel het Rivierengebied als het IJsselmeergebied onder druk zetten. Juist in een toekomst met lagere rivierafvoeren en toenemende droogte ontstaat concurrentie tussen natuurherstel, drinkwater, landbouw, scheepvaart en het in stand houden van een kunstmatig zoet systeem in de Zuidwestelijke Delta. Vanuit een systeemecologische, klimaatbestendige benadering en kijkend naar de zoetwatervoorraad ligt een

[1] *Staatsbosbeheer is eigenaar van 8.060ha in de Grevelingen (totaal ca. 14.000ha)*

robuuste zoute Grevelingen daarom meer voor de hand dan een zoetwatersysteem dat afhankelijk wordt van voortdurende aanvoer van schaars rivierwater.

Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) is een gezamenlijk programma van Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. In haar ecologisch streefbeeld van de Rijn-, Maas- en Scheldemonding wordt expliciet ingezet op: “Verbetering van waterkwaliteit en gedeeltelijk herstel van getijdennatuur in het Grevelingenmeer door introductie van getijdendynamiek middels een verbinding met de Noordzee.” In het eindrapport en het addendum daarop Kiezen voor systeemherstel? van de Taskforce Getij Grevelingen is opgenomen dat een kwaliteitsverbetering van de ecologie in het Grevelingenmeer op systeemniveau alleen mogelijk is als er wordt gekozen voor de herintroductie van getijdewerking. De gebiedssamenwerking Zuidwestelijke Delta heeft het Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2050 gepresenteerd, hierin wordt ingezet op het stimuleren van systeemmaatregelen zoals het herstel van getij op de Grevelingen. Het hoofddoel hiervan is om de ecologische waterkwaliteit en het algehele systeemherstel van de delta substantieel te verbeteren. Om die reden pleit Staatsbosbeheer voor investeringen in herstel van waterkwaliteit, natuurlijke dynamiek en ecologische veerkracht en niet voor een functiewijziging naar een zoet watersysteem.

De Grevelingen vervult een spilfunctie binnen de regionale economie. Het gebied biedt volop ruimte aan recreatie, diverse watersporten en de lokale visserij. Al deze verschillende gebruiksvormen zijn zorgvuldig afgestemd op het huidige ecologische systeem. Bovendien zijn de economische en recreatieve activiteiten voor hun voortbestaan sterk afhankelijk van het zoute water. Een goede balans tussen natuur en menselijk gebruik blijft hierdoor essentieel voor de toekomst van de regio.

Conclusie

Staatsbosbeheer ziet de verbetering van de waterkwaliteit als de meest urgente opgave voor de Grevelingen. De achterliggende oorzaak van de huidige problemen is het ontbreken van voldoende natuurlijke dynamiek in het systeem. Daarom zet Staatsbosbeheer onverkort in op herstel van systeemwerking, versterking van getijdendynamiek en verbetering van de ecologische kwaliteit van het zoute watersysteem. Een ontwikkeling naar een zoete Grevelingen past niet binnen deze visie. Zij leidt tot verlies van unieke zoutwaternatuur, draagt niet bij aan herstel van natuurlijke deltaprocessen en verzwakt de positie van de Grevelingen als ecologische sleutelgebied binnen de Zuidwestelijke Delta. Staatsbosbeheer kiest daarom nadrukkelijk voor een toekomstbestendige Grevelingen als gezond, veerkrachtig en ecologisch robuust zout deltawater, waarin natuurherstel en waterkwaliteit centraal staan.

Staatsbosbeheer vraagt het volgende aan het Rijk:

- Blijf bij een zoute Grevelingen en houd vast aan de opgave voor waterkwaliteit in de grote wateren en ingezette koers van Getij Grevelingen.
- Realisatie van het project Getij Grevelingen is noodzakelijk voor herstel van soorten en habitattypen, maar is niet afdoende om voor alle soorten doelbereik te realiseren. Houd de vaart erin en voorkom dat we nog meer tijd verliezen, zodat natuurherstel en verbetering van de waterkwaliteit daadwerkelijk kunnen worden gerealiseerd.
- Voor een toekomstbestendige delta is het nodig om breder te kijken, de natuur de ruimte te geven en om mee te bewegen waar het kan en te beschermen waar het moet.

Gebruikte bronnen:

- Staatsbosbeheer Lange termijnvisie Zuidwestelijke Delta – Een delta waar toekomst in zit (maart 2025)
- Staatsbosbeheer – Natuurwinststrategie Deltanatuur, casus Grevelingen (november 2021)
- Rijkswaterstaat – Addendum Eindrapport Taskforce Getij Grevelingen – Kiezen voor systeemherstel? (april 2026)
- PAGW – Ecologisch Streefbeeld Rijn-, Maas- en Scheldemonding (juni 2025)
- Samenwerking Zuidwestelijke Delta – Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta (2026)
- NL2120 – Zeespiegelstijging en Nederland: hoe houden we het veilig en leefbaar? (juni 2026)
- NL2120 – Natuurlijk kan het slimmer (oktober 2026)

Staatsbosbeheer heeft een positioneringsnotitie opgesteld voor het rondetafelgesprek Grevelingenmeer van de commissie voor Infrastructuur & Waterstaat van de Tweede Kamer op 2 november 2026. In deze notitie gaan we in op de vraag welke keuze voor de Grevelingen op de lange termijn het meest toekomstbestendig is voor natuur, waterkwaliteit en de maatschappelijke functies van het gebied. Staatsbosbeheer kiest nadrukkelijk voor een toekomstbestendige Grevelingen als gezond, veerkrachtig en ecologisch robuust zout deltawater, waarin natuurherstel en waterkwaliteit centraal staan.

Staatsbosbeheer
Postbus 2, 3800 AA Amersfoort
Smallepad 5, 3811 MG Amersfoort
www.staatsbosbeheer.nl